

Alin-Victor Matei Daniel-Cosmin Obreja Sorin Mărgărit

CENTENARUL INTRĂRII ARMATEI ROMÂNE ÎN BUDAPESTA

CUPRINS

CAPITOLUL I FINALUL RĂZBOIULUI?	5
CAPITOLUL II ELIBERAREA TRANSILVANIEI	15
CAPITOLUL III PÂNĂ LA TISA	29
CAPITOLUL IV DINCOLO DE TISA. OFENSIVA FINALĂ ȘI OCUPAREA UNGARIEI	73
CAPITOLUL V MEMORIA UNEI VICTORII	155

MARELE PATRIOT IULIU MANIU
 Președintele Consiliului Național Român
 din Transilvania 1918.

**ROMANIA INCORPOREAZĂ
 TRANSILVAȚIA
 ȘI TERITORIILE PÂNĂ LA LINIA
 DE DEMARCAȚIE ÎN URMA
 HOTĂRÂREI CONSILIULUI
 NAȚIONAL ROMÂN DIN ALBA - IULIA
 1 Decembrie 1918 s.n.
 Scara 1: 3.000.000
 © Capitală de țară**

CAPITOLUL I FINALUL RĂZBOIULUI?

INTRODUCERE

Anul 2019 marchează 30 de ani de la prăbușirea comunismului în Europa de Est, dar și 100 de ani de la tentativa de a construi o nouă ordine internațională după Marele Război. Coordonatele acestuia trebuiau construite într-o atmosferă tulbură, de criză politică, socială și economică generalizată.

Reconstrucția ordinii în Europa Centrală și de Est ridică probleme specifice, pentru care Marile Puteri reunite la Paris nu aveau întotdeauna timpul, expertiza și resursele necesare. Continua fricțiune dintre marii decidenți de la Paris, modificarea neîntreruptă a contextului în care deciziile erau luate, disproporția dintre țelurile urmărite și resursele disponibile, toate făceau foarte dificilă alegerea unor politici și apoi implementarea acestora cu consecvență. Trebuie să ținem seama și de faptul că, din multe puncte de vedere, lumea cu care se confruntau oamenii politici adunați la Paris nu mai semăna foarte bine cu lumea în care se formaseră, că impactul conflagrației mondiale care tocmai se încheiase era dificil de înțeles și, uneori, subestimat.

Aranjamentele de pace în această regiune aveau consecințe cu adevărat dramatice. Vechi state reapăreau pe hartă, noi state erau fondate, bătrâne imperii, relicve ale trecutului, se prăbușeau sub greutatea înfrângerii în această eră a naționalismului stimulat de război. În timp ce vechile unități economice se dezintegrau, noi economii trebuiau puse în mișcare, noi sisteme legale, monetare, instituționale și administrative trebuiau create. Procesul de stabilizare și reconstrucție nu putea fi decât unul dureros și îndelungat, deopotrivă pentru învingători și învinși.

România încorporează Transilvania, 1 decembrie 1918

Atlas Istoric Geografic al Neamului Românesc, colonel Victor Săicariu și profesor D. St. Constantinescu, București, 1920
Colecția Sorin Mărgărit

Contele
Mihály Károlyi

Situația din Europa de Est, și nu numai, era complicată de un element suplimentar: spectrul revoluției bolșevice. Înfrângerea Puterilor Centrale deschidea noi oportunități pentru planurile de „revoluție mondială” ale lui Lenin. Hotărâtă să profite de instabilitatea din Europa Centrală și de Est și convinsă că, pe termen mediu și lung, comunismul nu putea supraviețui izolat în Rusia, conducerea bolșevică și-a fixat ca obiectiv „exportul de revoluție”. Arma revoluționară devenea astfel pentru Rusia bolșevică singurul instrument prin care putea influența reconstrucția ordinii postbelice și o putea întoarce în favoarea sa. Astfel, chiar și în condițiile unei slăbiciuni extreme, Rusia reprezenta o amenințare formidabilă la adresa noii ordini.

REINTRAREA ÎN RĂZBOI

Evoluția războiului a început să se schimbe dramatic odată cu toamna lui 1918. Pe Frontul de Vest, victoriile Antantei din august au fost reconfirmate printr-o serie concertată de ofensive aliate, care, deși nu au adus câștiguri spectaculoase, au demonstrat declinul accentuat al moralului în armata germană, precum și lipsa de soluții strategice aflate la dispoziția comandamentului german.

Spre surpriza multora – evident, nu și a celor care în tabăra aliată susținuseră o strategie periferică, menită să scoată din război ceea ce ei considerau a fi verigile slabe ale taberei Puterilor Centrale, Turcia și Bulgaria –, lovitura de teatru a venit în Balcani. După două săptămâni de ofensivă pornită pe frontul de la Salonic, din ceea ce germanii numiseră cu dispreț, la un moment dat, „cel mai mare lagăr de prizonieri din istorie”, rezistența Bulgariei s-a prăbușit și o convenție de armistițiu a fost semnată la 29 septembrie. Venit într-un moment în care Germania era deja învinsă, colapsul Bulgariei a avut exact consecințele intuite: a izolat teritorial Imperiul Otoman, a expus flancul sudic al Imperiului Austro-Ungar, deschizând, în același timp, perspectiva reintrării României în război. Înainte de toate însă, prăbușirea Bulgariei însemna pierderea completă a inițiativei strategice de către Puterile Centrale.

Eșecul militar al Imperiului Dualist, consemnat încă din 1916, a fost confirmat în vara lui 1918, odată cu eșecurile militare de pe frontul italian, singurul front în care Imperiul avea încă o contribuție substanțială. Astfel, pe 27 octombrie, o nouă victorie aliată la Vittorio Veneto a adus aproape instantaneu cererea Vienei pentru un armistițiu, semnat câteva zile mai târziu la Villa Giusti.

Documentul nu a fost semnat decât de austrieci, întrucât neparticiparea la aceste negocieri era văzută deja la Budapesta ca o modalitate de a disocia Ungaria de Austria. Ungaria își putea astfel afirma suveranitatea și putea spera să se prezinte într-o lumină mai favorabilă la masa păcii, ca un stat renăscut conform principiilor wilsoniene și eliberat de moștenirea imperială. De altfel, în timpul dezbaterilor din octombrie 1918, una dintre vocile cele mai puternice s-a dovedit a fi cea a contelui Mihály Károlyi, un moderat care vedea într-o Ungarie independentă și reformată singura modalitate de a-i păstra integritatea teritorială.

Deși nu atingea problemele românești sau granițele Ungariei, armistițiul avea câteva consecințe imediate și extrem de importante pentru România. În primul rând, era prevăzută retragerea trupelor germane din Austro-Ungaria în termen de 15 zile, dar și posibilitatea pentru trupele aliate de a ocupa puncte strategice pe teritoriul Imperiului. Implicațiile erau evidente pentru prezența militară germană din România, trupele lui Mackensen riscând să rămână izolate și expuse în fața unei ofensive inițiate de armatele aliate de-a lungul cursului Dunării, dar și a reintrării României în conflict. Încă din septembrie, se multiplicaseră informațiile conform cărora armata română planifica o nouă

mobilizare, dar, în condițiile în care situația militară a Germaniei se degrada pe toate fronturile, Mackensen avea, la rândul-i, o marjă de manevră tot mai mică în relația cu autoritățile române. De altfel, în săptămânile premergătoare armistițiului de la Villa Giusti, disensiunile austro-germane legate de România se accentuaseră, Germania fiind tot mai favorabilă unei politici moderate.

Învinsă în 1916, dar renăscută remarcabil în 1917, România fusese nevoită să semneze un armistițiu în decembrie 1917. La începutul primăverii lui 1918, disoluția armatei ruse era completă, iar noul regim bolșevic, după ce negociase testând aproape amuzanta – pentru germani – formulă „nici pace, nici război”, era pus în fața perspectivei unei ofensive germane de o rapiditate fără precedent. Situația strategică se deteriorase dramatic pentru România, în condițiile în care la est de ea nu păreau să se contureze decât scenarii amenințătoare: ocupație germană, haosul războiului civil sau un regim bolșevic învingător.

Opțiunile erau, de asemenea, limitate. Una dintre opțiuni ar fi fost reluarea rezistenței, o rezistență care din acel moment nu se putea desfășura decât pe cont propriu și într-o izolare aproape completă de celelalte puteri ale Antantei. A doua,

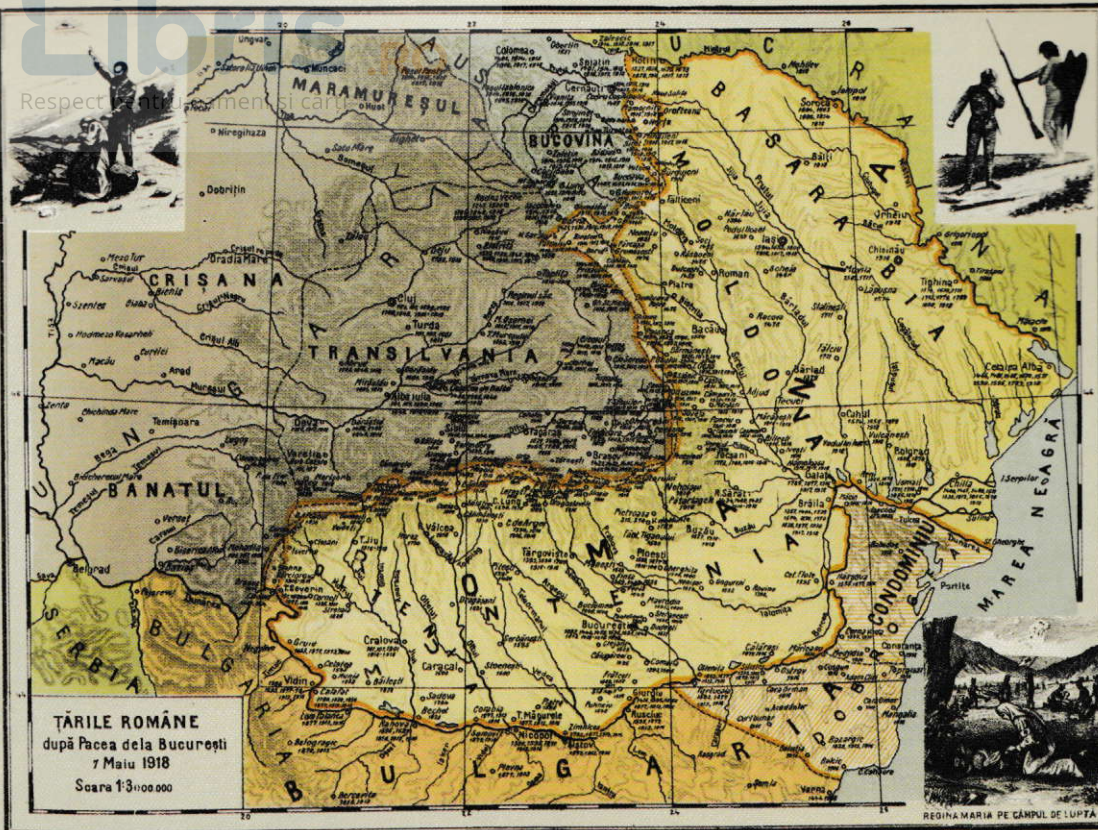
Principele Carol al II-lea alături de ofițeri ai armatei române în fața Castelului Negroponte
Arhivele Militare Naționale Române, A.F. 544

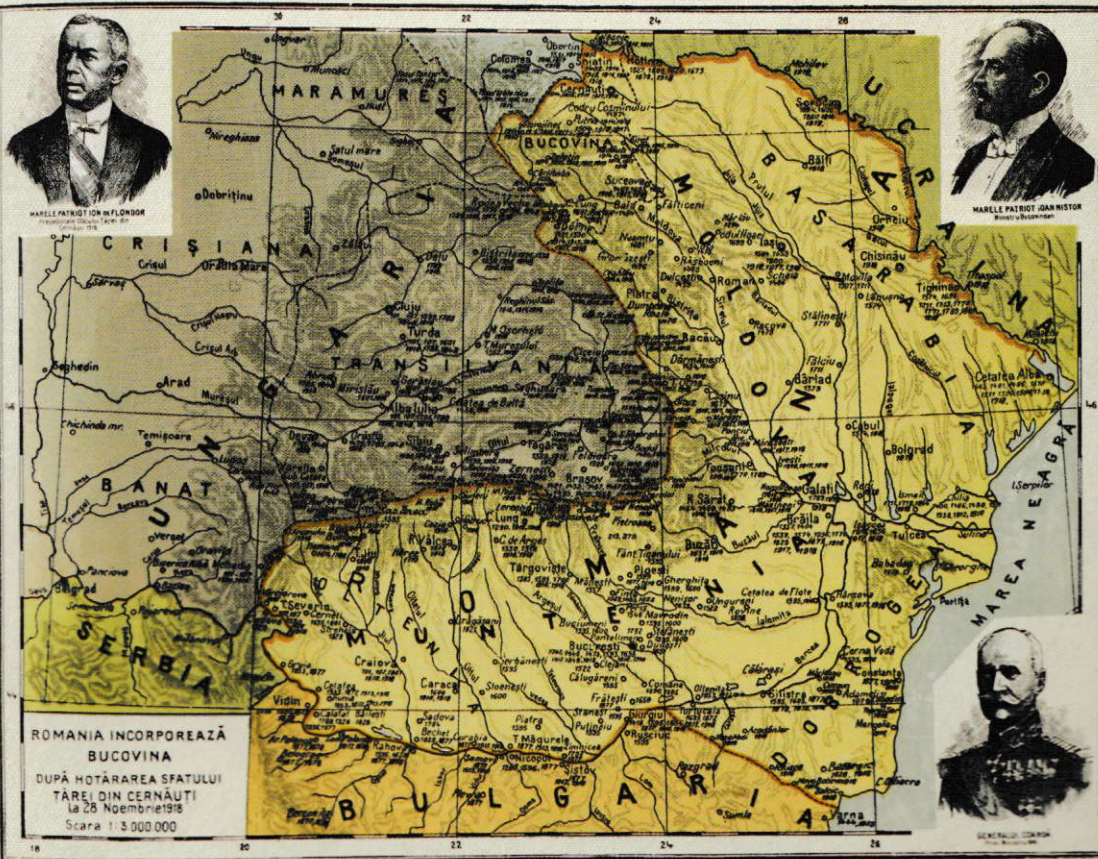
Însemn emailat ce era fixat pe crucile și troițele eroilor decedați în război
Colecția Daniel Obreja

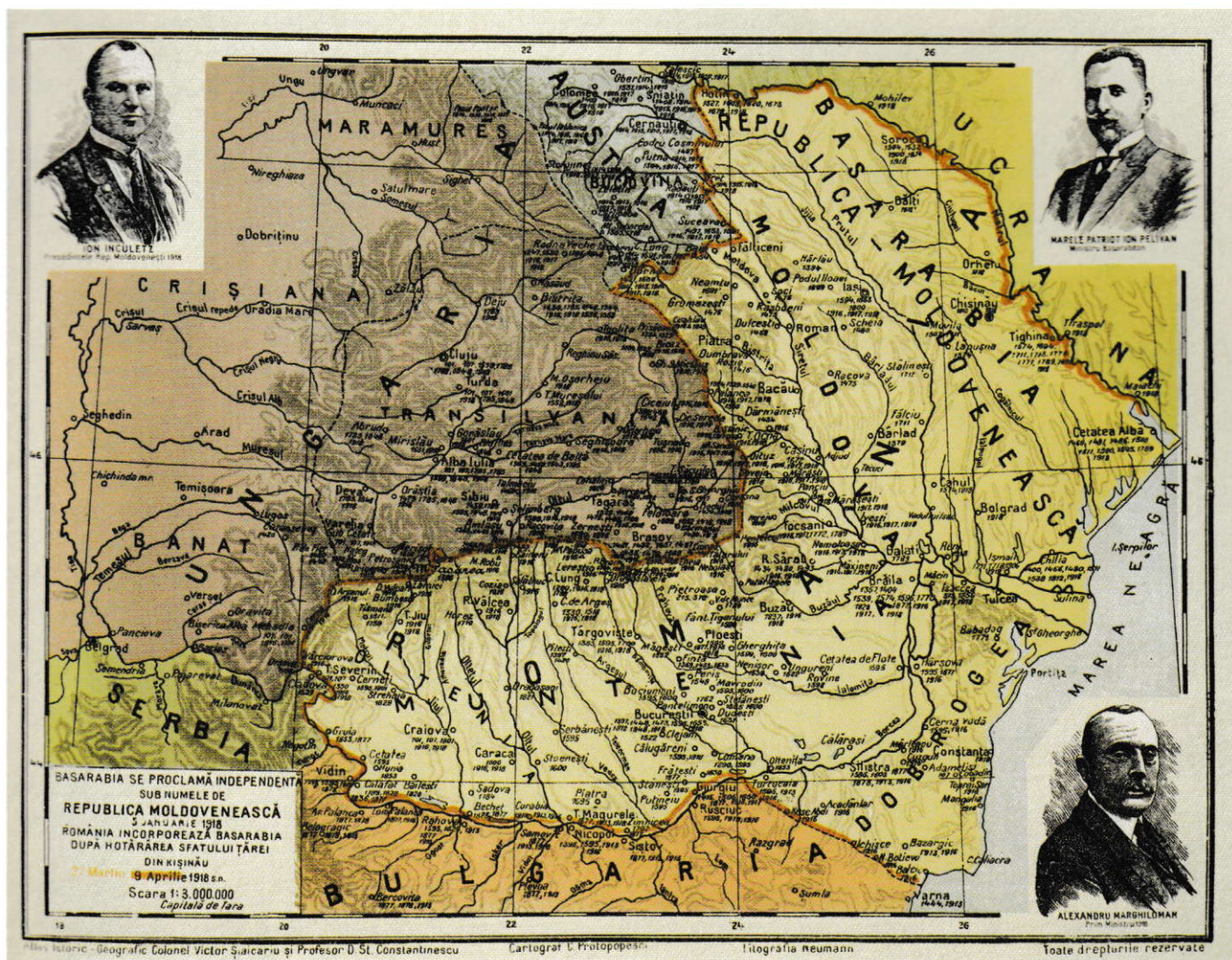

Țările Române după Pacea de la București, 7 mai 1918
 Atlas Istoric Geografic al Neamului Românesc, colonel Victor Șiaica și profesor D. St. Constantinescu
 București, 1920
 Colecția Sorin Mărgărit

România încorporează
 Bucovina la 28 noiembrie 1918
 Atlas Istoric Geografic al Neamului Românesc, colonel Victor Șiaica și profesor D. St. Constantinescu
 București, 1920
 Colecția Sorin Mărgărit

încheierea unei păci separate, avea avantajul – mult invocat în acel moment – de „a salva statul”, dar cu prețul unor concesii majore oferite Puterilor Centrale și al invalidării angajamentelor Antantei față de România. Costul uman al rezistenței în Moldova fusese deja uriaș, iar incertitudinile unei continuări a rezistenței la est de Prut și Nistru dădeau

fiori majorității decidenților de la Iași. Scenariul unei retrageri spre Odesa și apoi prin Caucaz sau peste Marea Neagră spre frontul britanic din Mesopotamia părea, pe bună dreptate, de domeniul fantasticului. Chiar contele Saint-Aulaire, ministrul Franței la Iași, recunoștea barierele aproape de netrecut în fața unei asemenea întreprinderi. Tot el recunoștea

Basarabia se proclamă independentă sub numele de Republica Moldovenească, 5 ianuarie 1918
Atlas Istoric Geografic al Neamului Românesc, colonel Victor Șiaicariu și profesor D. St. Constantinescu, București, 1920
 Colecția Sorin Mărgărit